

Utbildningsinspektion i Västra skolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Hudiksvalls kommun och besökt Västra skolan den 29–30 april 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Västra skolan intervjuades rektorn, lärare, elever samt föräldrar. Inspektörerna besökte även verksamheten i förskoleklass samt lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i skolan utgör underlag för bedömningen. Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Västra skolan	Antal elever
Förskoleklass	26
Grundskola	143

Källa: Uppgifter från Västra skolan i samband med inspektion

Västra skolan omfattar verksamhet för barn och elever i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6. Personalen i skolan är indelad i tre arbetslag. Totalt finns åtta klasser, inklusive förskoleklassen, på skolan. Verksamheten leds av en rektor på 50 procent. Till rektorns ansvarsområde hör även fritidshemsverksamhet. Kommu-

nens ansvarstagande för skolbarnsomsorgen beskrivs i separata rapporter avseende hela kommunens förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.

Helhetsbedömning

Västra skolans resultat på de nationella ämnesproven i svenska och matematik i årskurs 5 ligger lägre än kommunsnittet. Någon samlad bild av skolans kunskapsresultat i relation till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen finns inte. De låga resultaten på ämnesproven i framförallt matematik och svenska ger dock en indikation om att skolan bör arbeta med att förbättra elevernas kunskapsresultat.

Att skolan saknar en samlad bild av kunskapsresultaten i samtliga ämnen i årskurs 5 gör att skolans kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning inte tar sin utgångspunkt i skolans samlade resultat, vilket är en förutsättning för att bedriva ett aktivt och kontinuerligt arbete för ökad måluppfyllelse.

Inspektionen visar att kränkningar förekommer i skolan samtidigt som skolans likabehandlingsplan saknar en aktuell kartläggning av vilka områden som Västra skolan bör arbeta med under innevarande läsår. Inspektörerna bedömer att det är av största vikt att skolan kopplar arbetet med värdegrunden till den aktuella kartläggningen och ser till att detta genomsyrar hela skolan. På så vis kan skolan förebygga att kränkningar uppstår och motarbeta dem när så sker.

I läroplanen finns ett antal mål att sträva mot som anger inriktningen på undervisningen. Inspektionen visar att dessa inriktningsmål i vissa fall är synliga i klassrummen, i andra inte. Det är av vikt att såväl hela skolan som enskilda lärare utgår från dessa mål för att lägga upp undervisningen. På så vis kan undervisningen anpassas till elevers behov, erfarenheter och förutsättningar samt i ett längre perspektiv elevernas kunskaper förbättras.

Inspektörerna ser i skolan flera exempel på hur utbildning av god kvalitet bedrivs och hur utrymme för olika kunskapsformer ges. Ett av skolans utvecklingsområden, enligt inspektörernas bedömning, är att förbättra personalens kunskaper vad gäller kursplanernas mål att uppnå i skolans samtliga ämnen. Denna kunskap är en förutsättning för att kunna planera och genomföra undervisning som leder mot nationella mål och för att kunna klargöra dessa mål för elever och föräldrar. I intervjuer framkommer att eleverna inte känner till att det finns nationella mål i skolans samtliga ämnen. Detta kan, enligt inspektörernas bedömning, leda till att de har svårt att ta ansvar för samt ha inflytande över sitt lärande.

Inspektionen visar att åtgärdsprogram inte upprättas för alla elever. Detta i förening med att skolan brister vad gäller rektorns ansvar att säkerställa att alla elever får det särskilda stöd de behöver för att ges förutsättningar att nå målen kan göra att skolans samlade resultat blir lägre.

I Västra skolan har samtliga lärare pedagogisk utbildning. Inspektionen visar att rektorns pedagogiska ledarskap bör förstärkas. Flera av de förbättringsområden som nämns i rapporten är en del av rektorns ansvar.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 1 och 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Elevernas kunskapsutveckling följs inte upp och utvärderas i samtliga ämnen (avsnitt 2.7 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever och 2§ förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).
- Rektorn har inte i tillräcklig utsträckning vidtagit åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling (7-8 §§ lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolan upprättar inte åtgärdsprogram upprättas för alla elever i behov av särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Studiehandledning på modersmålet ges inte till de elever som har behov av det (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Elevers val erbjuds inte i enlighet med förordningen (2 kap. 20 § grundskoleförordningen).
- Svenska som andraspråk anordnas inte i enlighet med förordningen (2 kap. 15–16 §§ grundskoleförordningen).
- Beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp fattas inte i enlighet med förordningen (5 kap. 5 § grundskoleförordningen).
- Skolans kvalitetsredovisning uppfyller inte förordningens krav (3, 3 a och 4 §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Kunskapsresultaten bör förbättras.
- De individuella utvecklingsplanerna bör förbättras.
- Innehållet i utvecklingssamtalen bör förbättras så att dessa omfattar alla ämnen.
- Lärarnas förtrogenhet med de nationella målen i läroplan och kursplaner i skolans samtliga ämnen bör förbättras.

4 (17)

- Skolans lokala konkretiseringar av de nationella målen bör arbetas om så att de bättre motsvarar målen i de nationella kursplanerna.
- Elevernans möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt lärande bör förbättras.
- Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot bör i högre grad ange inriktningen för skolans undervisning.
- Undervisningen bör i högre grad anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.
- Rektorn bör försäkra sig om att alla elever i behov av särskilt stöd får det stöd de behöver.
- Skolans värdegrundsarbete bör förbättras
- Skolans åtgärdsprogram bör förbättras.
- Rektorns pedagogiska ledarskap bör stärkas.
- Kvalitetsarbetet bör förbättras.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabell. Nationella ämnesprov för årskurs 5. Tabellen anger andelen elever (i procent) som enligt skolans bedömning uppnått målen i ämnesproven i Västra skolan. Dessutom anges andel elever som bedömts uppnått målen totalt i kommunen.

Ämne	Västra skolan		Hudiksvalls kommun	
	År 2006	År 2007	År 2006	År 2007
Svenska	61	52	84	70
Engelska	74	76	80	75
Matematik	65	52	80	64

Källa: Skolans och kommunens egna uppgifter

Kommentar:

Inspektörerna har inte kunnat få någon samlad bild av elevernas kunskapsresultat i skolans samtliga ämnen i Västra skolan. Se vidare avsnitt 3.3. Skolan genomför skolgemensamma prov och diagnoser i svenska och i viss mån i matematik. Även de nationella ämnesproven i årskurs 5 i dessa ämnen genomförs. I Västra skolan är resultaten på de nationella ämnesproven år 2007 i svenska och matematik mycket lägre än föregående år. Skolan förklarar detta, i sin kvalitetsredovisning, med att en stor del av eleverna har annat modersmål än svenska samt att flera elever med betendeproblematik och funktionshinder gör att mycket tid går åt till att stärka elevernas sociala förmågor. Utifrån denna analys anger skolan åtgärder för vidare utveckling. Bland annat ska skolan arbeta med åtgärdsprogrammen, något som även inspektionen ser som ett utvecklingsområde för skolan. I engelska är resultatet likvärdigt med kommunsnittet. Någon utvärdering på skolan av huruvida undervisningens upplägg eller innehåll kan påverka resultaten har inte gjorts i skolan. Se vidare avsnitten 1.4. samt 1.5.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framtätsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Bedömning av området Uppföljning av kunskapsresultaten:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

I Västra skolan följer lärarna upp och utvärderar elevernas kunskapsutveckling i framför allt svenska, engelska och matematik. Variationen mellan lärarna är stor när det gäller hur och i vilken omfattning de följer upp skolans alla ämnen utifrån läroplanens och kursplanernas mål. Skolan har arbetat fram lokala konkretiseringar av kursplanernas nationella mål, men dessa konkretiseringar är inte i överensstämmelse med de nationella målen. Se vidare 1.3. Utvecklingssamtal genomförs varje termin och på dessa redogörs för elevernas kunskapsutveckling i framförallt svenska, engelska och matematik. Inspektörerna bedömer att området uppföljning av kunskapsresultaten håller mindre god kvalitet vilket framför allt grundar sig på att nedanstående bör förbättras:

Uppföljning av alla ämnen

Enligt läroplanen är det lärarens ansvar att utifrån kursplanernas krav utvärdera varje elevs kunskapsutveckling. I intervjuer framkommer att lärarna har olika system för att följa upp elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen. I flera fall visar inspektionen att lärarna inte följer upp de av skolans ämnen som de undervisar i systematiskt på elevnivå. Inspektörernas bedömning är att uppföljningen är alltför lärarberoende. Inspektörerna bedömer att skolans lärare systematiskt måste följa upp, utvärdera och synliggöra elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen utifrån läroplan och kursplaner.

Utvecklingssamtal

Enligt grundskoleförordningen ska läraren fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Vid utvecklingssamtalet ska samtal föras om hur elevens kunskapsutveckling bäst kan stödjas. I Västra skolan får elever och vårdnadshavare tydlig information om kunskapsutvecklingen endast i vissa ämnen. Inspektörerna bedömer att innehållet i utvecklingssamtalen bör förbättras så att dessa omfattar alla ämnen.

Individuell utvecklingsplan

I grundskoleförordningen ställs krav på att läraren vid utvecklingssamtalet, i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan, skriftligt ska sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå nationella mål och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Se vidare i Skolverkets ”Allmänna råd för den individuella utvecklingsplanen”. Inspektörerna har tagit del av några exempel på individuella utvecklingsplaner och bedömer att elevernas individuella utvecklingsplaner bör utvecklas så att kort- och långsiktiga mål samt skolans insatser tydligare framgår med utgångspunkt i nationella mål.

1.3 Bedömning av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling,
- om lärarna vid bedömning utgår från de nationella målen i kursplanerna,

Bedömning av området Bedömning av kunskapsresultat:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Bedömning av kunskapsresultat är av mindre god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att inte alla lärare i Västra skolan har kunskap om de nationella målen. Inspektörerna bedömer dock att det finns lärare som har kunskap om kursplanernas och läroplanens mål och utifrån dessa gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper. Lärarna använder de nationella ämnesproven för att bedöma elevens kunskapsutveckling och gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper. Inspektörerna bedömer att skolan har behov av förbättring inom nedanstående område:

Utgångspunkt vid bedömning

Enligt läroplanen ska varje lärare utvärdera varje elevs kunskapsutveckling utifrån kursplanernas krav. Som nämnts ovan är variationen stor bland lärarna i Västra skolan i vilken mån de följer upp elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen. Vid intervjuer framkommer att lärarna i Västra skolan i vissa fall är förtrogna med de nationella målen i kursplanerna för årskurs 5 och i andra fall inte alls känner till dem. Skolan har arbetat fram lokala konkretiseringar av de nationella målen i kursplanerna men i flera fall överensstämmer inte dessa med de nationella målen. I vissa ämnen anges avstämningsnivån till årskurs 4 – 6 och därigenom försvinner den nationella kravnivån i årskurs 5. Vidare finns exempel på mål i religion för årskurs 5 som säger att eleven ska *delta i etik- och samarbetsövningar tillsammans med Svenska kyrkan*. Inspektörerna bedömer att lärarnas förtrogenhet med de nationella målen i skolans samtliga ämnen bör förbättras. Vidare bedömer inspektörerna att skolans lokala konkretiseringar av de nationella målen bör arbetas om så att de bättre motsvarar de nationella styrdokumentens krav.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,

8 (17)

- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Genomförandet av utbildningen är av god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att undervisningen är saklig och allsidig och utrymme för olika kunskapsformer ges. Arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund för fortsatt skolgång. Eleverna i Västra skolan ges på olika sätt möjlighet att tränas i den demokratiska processen. De elever som sitter i elevrådet upplever att de är delaktiga i skolans beslutsprocesser. Dock saknar eleverna möjlighet att medverka i framtagandet av likabehandlingsplan och kvalitetsredovisning. Se vidare avsnitten 2.1 och 3.4. Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls:

Utbildningens inriktning

I läroplanen anges mål att sträva mot, bl.a. ska skolan sträva mot att varje elev utvecklar nyfikenhet och lust att lära. Eleverna ska lära sig lyssna, diskutera, argumentera och använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem, reflektera över erfarenheter och kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden. Vid de lektionsbesök, intervjuer och samtal som inspektörerna har genomfört framkommer att eleverna ges möjlighet till ovanstående, men i varierande grad beroende på lärare. Att det är lärarberoende på detta sätt kan vara relaterat till att läroplanens mål att sträva mot inte brukar diskuteras och tydliggöras på skolövergripande nivå på samma sätt som läroplanens mål att uppnå. I intervjuer framgår tydligt att lärarnas kunskap om att läroplanens mål att sträva mot bör ange inriktningen för undervisningen och därigenom utgöra ett avstamp i upp-lägget av densamma generellt är låg i skolan. Inspektörerna bedömer att läroplanens

och kursplanernas mål att sträva mot i högre grad bör ange inriktningen för undervisning i skolan.

Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet

Enligt läroplanen ska undervisningen inriktas mot att eleverna successivt utövar ett allt större inflytande över sin utbildning. I Västra skolan visar intervjuer och lek-tionsbesök att variationen i vilken omfattning detta sker är stor från lärare till lärare. I de flesta fall är det lärarna som till största del bestämmer undervisningens innehåll och utformning utan att eleverna görs delaktiga. Eleverna kan exempelvis ha inflytande över i vilken ordning givna arbetsuppgifter ska utföras. Den kommungemensamma enkätundersökningen riktad till elever i årskurs 5 visar att andelen elever i Västra skolan som uppger sig känna till kunskapsmålen har minskat från året innan och i intervjuer framkommer att eleverna inte känner till att det finns nationella mål i skolans samtliga ämnen. Detta kan, enligt inspektörernas bedömning, leda till att de har svårt att ta ansvar för sitt eget lärande. Inspektörerna bedömer att elevernas möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt lärande samt kännedomen om nationella mål i kursplaner och läroplan bör förbättras.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid upprättas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Anpassning av verksamheten till elevernas behov är av mindre god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att trots att skolan genomför vissa gemensamma tester i framför allt svenska och matematik saknas rutiner för hur elever med behov av särskilt stöd ska upptäckas. Åtgärdsprogram upprättas inte alltid för elever i behov av särskilt stöd. Inspektionen visar även att när stöd sätts in är det oftast enskilt stöd till en elev eller i grupp utanför klassens ram. Stöd kan emellertid ges i form av handledning till personalen. Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls:

Individanpassad undervisning

Läraren ska enligt läroplanen utgå från varje enskild elevs förutsättningar, behov

och tänkande samt organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. I Västra skolan anpassas undervisningen i några fall genom att klasser organiseras i grupper på olika sätt, materialet anpassas eller elever erbjuds hjälp av en speciallärare utanför klassrummet. Inspektörerna noterar att undervisningen i varierande grad är anpassad till elevernas olika behov. I intervjuer framkommer att det varierar från lärare till lärare i vilken grad undervisningen individanpassas, samt att alla lärare inte ser individanpassning som en pedagogisk åtgärd för att hjälpa eleverna utan som en extra åtgärd som bör ske utanför klassens ram eller med hjälp av till exempel elevassistent. Inspektörerna bedömer att undervisningen i högre grad bör anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Särskilt stöd

Enligt grundskoleförordningen ska särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Stödundervisning ska ges om det befaras att eleven inte kommer att nå de nationella målen i slutet av det femte och nionde skolåret eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd. Särskilt stöd ska i första hand ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör men om det finns särskilda skäl kan det ges i en särskild undervisningsgrupp.

I Västra skolan visar inspektionen att den kunskap om elevernas behov av stöd, de rutiner för att identifiera behovet och den kunskap om hur man kan möta elevers olika behov av särskilt stöd försvann när skolans specialpedagog gick till annan tjänst i kommunen. I intervjuer framkommer att även om alla elever i behov av särskilt stöd får någon form av stöd är det tveksamt om dessa elever får tillräckligt med stöd för att nå målen i årskurs 5. Särskilt stöd ges främst i svenska, engelska och matematik men kan även ges i till exempel idrott eller slöjd. Skolans insatser i form av särskilt stöd har inte utvärderats på skolnivå. Inspektörerna bedömer att rektorn bör försäkra sig om att alla elever i behov av särskilt stöd får det stöd de behöver.

Enligt grundskoleförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det. I Västra skolan finns, enligt såväl rektorn som lärarna, elever med ett sådant behov som inte får studiehandledning. Inspektörerna bedömer att studiehandledning på modersmålet inte ges till de elever som har behov av det. Detta måste åtgärdas.

Åtgärdsprogram

Enligt grundskoleförordningen ska, om det framkommer att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder rektor tillse att behovet av dessa utreds och att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Inspektörerna har tagit del av skolans åtgärdsprogram. Dessa bör i vissa fall förbättras och tydligare ange hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Inspektionen visar även att skolan inte upprättar åtgärdsprogram för alla elever i behov av särskilt stöd. Detta måste åtgärdas.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Normer och värden i studiemiljö och samvaro är av mindre god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att det vid inspektionen framgår, från samtliga intervjugrupper, att elever i skolan utsätts för kränkande behandling. Skolan bedriver ett värdegrundsarbete, men även detta bör förbättras så att kränkningar förebyggs och förhindras. I de kommungemensamma enkäterna från 2006 och 2007, som riktar sig till elever i årskurs 5, anger dock samtliga som svarat på enkäten att de känner sig trygga i skolan. Skolan har ordningsregler som är väl kända av alla på skolan. Reglerna följs upp varje år i elevrådet. Inspektionen visar att den arbetsgång som används i händelse av trakasserier eller kränkande behandling, och som finns redovisad i skolans arbetsplan, anger att föräldrarna inte kontaktas i ett tidigt skede vid dessa händelser. När skolan uppmärksammar händelserna och arbetet inleds uppger dock föräldrar att enskilda lärare agerar föredömligt. De lektioner inspektörerna besöker präglas av lugn och ro. Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls:

En trygg miljö

Alla som arbetar i skolan ska, enligt läroplanen, motverka trakasserier och förtryck av individer och grupper. Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever har rektorn ansvar för att vidta åtgärder

mot trakasserier och annan kränkande behandling när detta upptäcks. Samtliga intervjugrupper berättar att kränkningar förekommer i skolan, även om de händer sällan och i mindre omfattning än tidigare år. Inspektörerna bedömer att rektorn inte i tillräcklig omfattning har vidtagit åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Detta måste åtgärdas.

Värdegrundsarbete

Enligt läroplanen ska skolan aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk handling. I Västra skolan arbetar enskilda lärare med att klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund. I skolans likabehandlingsplan listas de aktiviteter som skolan i sin dagliga verksamhet ska arbeta med för att främja en skola utan trakasserier och annan kränkande behandling. Inspektionen visar att dessa aktiviteter endast genomförs sporadiskt och att klassråd inte genomförs systematiskt i alla klasser trots att skolan har beslutat att så ska vara fallet. Eftersom skolan inte har någon gemensam plattform för värdegrundsarbetet eller någon systematik för hur det ska utföras kan det leda till att elever ges olika möjligheter att utveckla läroplanens mål inom området normer och värden, som till exempel förmågan att uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper och personliga egenskaper. Ett aktivt värdegrundsarbete syftar till att kränkningar ska försvinna. Detta har inte skett i Västra skolan. Inspektörerna bedömer sammantaget att skolans värdegrundsarbete bör förbättras.

Likabehandling

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska det finnas en likabehandlingsplan för varje verksamhet. Enligt en särskild förordning omfattar skyldigheten också att denna plan ska arbetas fram, följas upp och ses över under medverkan av elever. Västra skolans likabehandlingsplan, som inspektörerna tagit del av, innehåller en beskrivning av skolans samlade arbete mot våld, mobbing och kränkande behandling. Den bedöms dock inte uppfylla lagens krav på en likabehandlingsplan. Bland annat saknas en specifik redovisning av verksamhetens behov utifrån en aktuell kartläggning som utgångspunkt för vilka åtgärder som ska genomföras under det kommande året. Likaså måste eleverna ges möjlighet att medverka i framtagandet av planen. Vidare bör det tydligt framgå hur och av vem som dokumentation av händelser ska ske. Detta måste åtgärdas. Se även ”Skolverkets Allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling (SKOLFS 2006:7).

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

Bedömning av området Tillgång till utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektionen visar att verksamheten inom följande områden genomförs i enlighet med författningarnas krav: omfattningen av verksamheten i förskoleklassen, tillgång till modersmålsundervisning, lokalers och utrustnings ändamålsenlighet samt huruvida undervisningen är kostnadsfri för eleverna. Inspektörerna bedömer att området Tillgång till utbildning sammantaget är av mindre god kvalitet vilket grundar sig på att nedanstående områden enligt inspektörernas bedömning inte uppfyller styrdokumentens mål och krav:

Garanterad undervisningstid

Enligt grundskoleförordningen ska svenska som andraspråk anordnas vid behov för de elever som har ett annat språk än svenska som modersmål. Inspektionen visar att Västra skolan inte ger undervisning i svenska som andraspråk som ett eget ämne utan endast som stöd i ämnet svenska. Inspektörerna bedömer att detta inte är i enlighet med bestämmelserna och måste åtgärdas. Detta behandlas även i den övergripande kommunrapporten.

Valmöjligheter

Enligt grundskoleförordningen ska eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Syftet är att ge eleverna möjlighet att fördjupa och bredda kunskaperna i ett eller flera ämnen. Styrelsen för utbildningen ansvarar för att eleverna erbjuds ett allsidigt urval av ämnen. I en del årskurser i Västra skolan erbjuds elevens val utifrån ett urval ämnen som har fastställts av personalen och som inte kan betraktas som allsidigt.

Inspektörerna bedömer att elevens val inte erbjuds i enlighet med förordningen.

Detta måste åtgärdas.

Inspektörerna konstaterar att Hudiksvalls kommun inte har delegerat rätten att fatta beslut om urval av ämnen som elevens val. Detta behandlas vidare i den övergripande kommunrapporten.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utveckling och kompetens:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Personalens utbildning och kompetensutveckling är av god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att skolans personal har pedagogisk högskoleutbildning och ges möjlighet till kompetensutveckling utifrån skolgemensamma och individuella behov. Rektorn har genomgått skolläda-
rutbildning och har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt.

3.3 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.
- om lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området Rektors ansvar är av mindre god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att skolan rektor brister i sitt ansvar att följa upp skolans resultat och utvärdera dessa i förhållande till de nationella målen. Detta bör enligt inspektörernas bedömning tydliggöras i skolans kvalitetsredovisning. Se vidare 3.4.

Inspektörernas iakttagelser, personalens och föräldrarnas synpunkter visar dock på att skolans rektor håller sig väl förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Men rektorn har också ansvar för att åtgärda de brister och utvecklingsområden som lyfts fram i denna rapport.

Inom följande områden bedömer inspektörerna att styrdokumentens mål och krav inte uppfylls:

Rector som pedagogisk ledare

Enligt författningarna har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot att nå de nationella målen. I denna rapport har tidigare behandlats bl.a. att undervisningen i Västra skolan inte alltid tar sin utgångspunkt i styrdokumentens mål att sträva mot samt att eleverna inte har den möjlighet till inflytande över det egna lärandet som avses i nationella styrdokument. Inspektionen visar på ett behov av ett tydligare pedagogiskt ledarskap så att skolans verksamhet bildade en tydligare, pedagogisk helhet. Det är rektorns ansvar att säkerställa att undervisningen utformas så att upplägg, innehåll och arbetsformer anpassas efter elevernas skiftande behov och förutsättningar samt att mer ett aktivt elevinflytande över lärandet gynnas. Ett tydligare ledarskap är även av betydelse för att komma till rätta med de kränkningar som förekommer. Inspektörernas samlade bedömning är att rektorn bedriver ett bra pedagogiskt ledarskap i flera delar men att det bör förbättras.

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat

Kursplanernas mål att uppnå anger den kunskapsnivå som alla elever minst ska uppnå efter det femte skolåret i samtliga ämnen. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att dessa följs upp och utvärderas i relation till de nationella målen. Det är således nödvändigt att en samlad bild finns av elevernas resultat på skolnivå.

I skolans kvalitetsredovisning för år 2007 anges endast skolans resultat i de nationella ämnesproven i årskurs 5 som en kvalitetsindikator på kunskapsresultaten. I övriga ämnen görs ingen sammanställning av hur väl eleverna lyckas nå målen i årskurs 5. Som tidigare nämnts varierar kunskapen bland lärarna huruvida eleverna når de nationella målen i skolans samtliga ämnen. Detta gör att rektorn inte har en samlad bild av skolans och elevernas kunskapsresultat i skolans samtliga ämnen i förhållan-

de till de nationella målen i årskurs 5. Inspektörerna bedömer att skolan inte gör någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5. Detta måste skolan åtgärda.

Rektors beslutsfattande

Enligt grundskoleförordningen får, om det finns särskilda skäl, särskilt stöd ges till en elev i en särskild undervisningsgrupp. I Hudiksvalls kommun har styrelsen för utbildningen delegerat dessa beslut till rektor. I Västra skolan finns elever som är placerade i en särskild undervisningsgrupp utan att beslut om detta har fattats. Beslut ska även följas av fullföljdshänvisning (information om möjligheten att överklaga beslutet). Inspektörerna bedömer att beslut om placering i särskild undervisningsgrupp inte fattats i enlighet med förordningen, vilket måste åtgärdas.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Skolan utvärderar sin verksamhet minst två gånger per år, men utvärderingen tar inte alltid sin utgångspunkt i skolans samlade resultat. Även om elevernas resultat i flera fall följs upp på elevnivå av enskilda lärare så kan skolans personal inte diskutera en gemensam, önskad utveckling av arbetet i skolan då en samlad bild av skolans resultat saknas. Inspektörerna bedömer att området Kvalitetsarbete är av mindre god kvalitet. Detta är en sammanvägd bedömning som främst grundar sig på att nedanstående bör förbättras och måste åtgärdas:

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt läroplanen behöver undervisningsmålen ständigt omprövas, resultaten följas upp och utvärderas och nya metoder prövas och utvecklas. Som nämnts tidigare görs detta i varierad grad av olika lärare men enligt inspektörernas bedömning bör skolan mer systematiskt utvärdera sin verksamhet på skolövergripande nivå och även vidta åtgärder som har ett tydligare samband med dessa utvärderingar. Exempelvis saknar inspektörerna skolövergripande åtgärder och analys kring elevernas kunskapsresultat i fler ämnen än svenska, engelska och matematik. Likaså saknas,

som nämns nedan, en tydlig kartläggning av vilka områden inom normer och värden som skolan avser att arbeta med under läsåret. Detta måste vara av största vikt för en skola där kränkningar har förekommit och i viss mån även förekommer fortfarande. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra sitt kvalitetsarbete.

Kvalitetsredovisning

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet ska en kvalitetsredovisning innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder som skolan avser att vidta för en ökad måluppfyllelse. Som tidigare nämnts innehåller skolans kvalitetsredovisning från år 2007 en redogörelse för kunskapsresultaten i endast ämnena svenska, engelska och matematik vilket inte är förenligt med förordningen, då kvalitetsredovisningen måste innehålla fler ämnen än endast dessa tre. Resultatet av arbetet med normer och värden redovisas i form av enkätsvar. Av intervjuerna framgår att eleverna i elevrådet har varit delaktiga i arbetet med kvalitetsredovisningen. Elevernas vårdnadshavare har dock inte getts möjlighet att delta i arbetet, vilket är ett krav enligt förordningen. I kvalitetsredovisningen ska även uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan redovisas, vilket inte görs i Västra skolans kvalitetsredovisning. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsredovisning inte uppfyller förordningens krav. Detta måste åtgärdas.

2008-09-25 Stockholm

Marie Morin

Bertil Karlhager